Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Asiantuntijakuuleminen

06.11.2024

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Asia: HE 169/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa.

MTK on tyytyväinen, että Suomessa halutaan varmistaa tänne saapuvien henkilöiden oikeudet ja asiallinen kohtelu. Jokaisen maassamme olevan on oltava oikeutettu oikeudenmukaiseen kohteluun. Vastuu marjanpoimijoiden kohtelusta on ennen kaikkea yrityksillä, jotka marjat vastaanottavat. MTK pitää hyvänä, että ulkomailta tulevien oikeudellista asemaa parannetaan ja ihmiskaupan piirteitä estetään. Esitetty uudistus asettaa kolmansista maista tulevat marjanpoimijat samaan asemaan maatalouden kausityöntekijöiden kanssa ja tasapainottaa yrittäjien tilannetta tältä osin.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä lainsäätäjän tulkinta on muuttunut aiempaa sallivammaksi toteuttaa yritysmuotoista marjanpoimintaa jokaisenoikeuksin. Nykytulkinnan mukaan toiminnan kaupallisuudella ei ole katsottu olevan merkitystä jokaisenoikeuksien hyödynnettävyyden kannalta. MTK on kyseenalaistanut tätä tulkintaa jo pitkään. Kaupallisen ja ohjatun toiminnan laajuus ylittää helposti jokaisenoikeuden rajat, mutta käytännössä marjanpoimintaan on vaikea puuttua, vaikka siitä aiheutuisikin maanomistajalle tai luonnolle haittaa. Marjanpoimijoiden siirtyessä työntekijöiksi, MTK näkee, että työnantajan vastuu kasvaa esimerkiksi työntekijöiden poimintapaikkojen osoittamisessa ja työntekijöiden kouluttamisessa oikeaoppiseen poimintaan, ajoneuvoilla liikkumiseen, tulentekoon yms asioihin. MTK aikookin tehostaa vuoropuhelua alan toimijoiden kanssa, hyvien käytäntöjen kehittämiseen ja jalkauttamiseen.

Nyt esitetyn muutoksen on esitetty johtavan mahdollisesti myös uudenlaisten rakenteiden syntymiseen, jos Suomeen alkaisi tulla ulkomaalaisia marjayrittäjiä ja marja-ala siirtyisi ulkomaalaiseen omistukseen. MTK pitää kysymystä hyvin periaatteellisena ja rinnasteisena vesivarojen pitämiseen kansallisissa käsissä. Maanomistajien voi olla hyvin vaikea hyväksyä jokaisenoikeuksien hyödyntäminen tilanteissa, joissa toimialan tuotto mahdollisesti valuisi ulkomaille. Siksi olisi ryhdikästä, että jokaisenoikeuksien ulottuvuutta pohdittaisiin laajemmin. MTK huomauttaa, että jokaisenoikeuksien lähtökohtainen tarkoitus ei ole luonnontuoteperustaisen liiketoiminnan mahdollistaminen. MTK:n mielestä se, että jokaisenoikeuksien nojalla tehdään järjestelmällistä liiketoimintaa toisen omistamissa metsissä ei ole oikein. Silloin, kun liiketoiminta toisen omistamalla maalla on järjestelmällistä ja organisoituja, voidaan perustellusti kysyä, onko jokaisenoikeudet ylitetty. MTK peräänkuuluttaakin kohtuullisuutta ja tarkkarajaisuutta siinä, miten suomalaisille tärkeitä jokaisenoikeuksia hyödynnetään.

Esitetty muutos voi olla haastava marja-alalle. Vaikutusarvioinnin mukaan osa pienemmistä marjayrittäjistä saattaa joutua lopettamaan toimintansa. Nämä pienemmät toimijat sijaitsevat pääasiassa itäisen Suomen alueella, missä on muutoinkin pulaa työpaikoista ja elinvoimaisuudesta. MTK pitää tärkeänä, että yrittäjille on tarjolla apua ja tukea työvoiman saatavuuteen ja muutoksiin sopeutumiseen. Mahdollisiin epäterveisiin kauppatapoihin tulee puuttua KKV:n toimesta aktiivisesti niitä ennaltaehkäisten. Marjalain päivitys on myös tarpeellinen. HS julkaisi tällä viikolla ennakkotietona kuun lopussa julkaistavien uusien ravitsemussuositusten linjauksia. Suositukset sisältävät marjojen syönnin lisäämistä. Kotimaiset marjat ovat puhtaita ja ravitsevia ja niiden saatavuudesta oppilaitosten ja hoitolaitosten julkisissa ruokahankinnoissa pitää huolehtia.

Teknisesti lakiin ja asetukseen lisätään nyt sana metsätalous, koska marjanpoiminta kuuluu metsätalouden alle. Jonkun verran metsänhoidon puolella on käytössä jo nyt kausityövoimaa, esimerkiksi istutustöissä. Metsätalouden kannalta on tärkeää, että alalle saadaan sujuvasti metsänhoidossa tarvittava työvoima jatkossakin.

Helsingissä 6.11.2024

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja